

LESNI DELAVEC

Glasiilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din, polletno 13 Din, četletno 650 Din, posamezna številka stane 1 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca pri enkratni objavi računajo po 2, pri trikratni objavi po 1-80 in pri večkratni objavi po 1-40 Din. — Nefrankirane ali pre malo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 16.

Ljubljana, dne 15. avgusta 1925.

Leto IV.

Piše T. I.

1895 — 1925. Pred tridesetimi leti.

(Nadaljevanje.)

Med tem se je že zdavni ventiliralo vprašanje strokovnih organizacij in proces njihovega razvoja, ki je po drugih krajih Avstrije zavzemal čezdalje večji razmah, se je pričel pojavljati tudi v Ljubljani. In tako kakor so se drugje luščili posamezne strokovne organizacije iz prvotnih splošnih delavskih pravovarstvenih in izobraževalnih društev tako je postalo tudi Splošno delavsko pravovarstveno in izobraževalno društvo v Ljubljani matica poznejšega strokovnega pokreta slovenskih delavcev, med njimi tudi delavcev lesne stroke. Prvotne strokovne organizacije so bile krajevnega oziroma lokalnega značaja. Medsebojnih vez niso imele. To je bila prva faza razvoja strokovnega pokreta. Nadaljni razvoj strokovnega pokreta je bil v tem, da so posamezna lokalna strokovna društva pričela združevati po takratnih takozvanih kronovinah. To je bila druga faza. Tretja etapa je obstojala v tem, da so se pokrajinske odnosno kronovinske zveze pričele združevati v zvezah, kojih delokrog je bila vsa država.

Dualistično razmerje, ki je obstojalo med Avstrijo in Ogrsko, je tudi strokovnemu pokretu narekovalo razvoj, ki se je v svojem stremljenju centralizirati delavstvo posameznih strok v velikih državnih zvezah v glavnem kulminativno koncentriral na dve točki, ki ste bili Dunaj in Budimpešta. Le usnjarji so izvedli poskus osnovati zvezo usnjarjev za celo Avstro-Ogrsko monarhijo, kar pa se vsled dveh režimskih sistemov in dvojnega zakonodajstva ni obneslo. Tudi usnjarji v Cislaitaniji so se morali omejiti na Avstrijo in v Translaitaniji na Ogrsko. Značilno je, da se je strokovni pokret v Avstro-Ogrski monarhiji vsled posebnih državnopravnih odnošajev moral deliti celo na štiri dele, kajti lesni delavci na Hrvatskem na primer niso mogli biti včlanjeni ne na Dunaju pri zvezi lesnih delavcev v Avstriji in ne pri zvezi lesnih delavcev na Ogrskem v Budimpešti. Posebna zakonodaja, ki jo je vršil zemaljski sabor v Zagrebu za Hrvatsko in Slavonijo, je silil lesne delavce teh dveh dežel, da so si ustvarili svoj centrum v Zagrebu v obliki Saveza Drvodjelskih Radnika za Hrvatsku i Slavoniju. Isti odnošaji so vladali v Bosni in Hercegovini, zato tudi v teh dveh deželah nahajamo posebni Savez Drvodjelskih Radnika za Bosnu i Hercegovinu v Sarajevu. Kar je veljalo za lesne delavce, je v tem pogledu samo ob sebi umljivo veljalo tudi za vse ostalo delavstvo. A tudi na Hrvatskem in v Slavoniji ter Bosni in Hercegovini je bil v manjšem obsegu seveda prvotni razvojni proces strokovnih organizacij isti kakor v Avstriji. Samo da so na Hrvatskem in v Slavoniji na primer na mesto Splošnega delavskega pravovarstvenega in izobraževalnega društva imeli svoj Opći Radnički Savez, ki eksistira še danes in v katerem je vsled obstoječih prilik še danes včlanjenih zelo mnogo lesnih delavcev, med tem ko je Splošno delavsko pravovarstveno in izobraževalno društvo v Ljubljani že zdavni prenehalo eksistirati. To društvo je pri

nas svoje poslanstvo v polni meri izvršilo. Ideje socializma, ki jih je zasejalo, so kot dedščino prevzele vse one razredne strokovne, kulturne in gospodarske organizacije, ki jih danes imamo.

Iz Splošnega delavskega pravovarstvenega in izobraževalnega društva, ki ga, kakor rečeno, moramo smatrati kot matično delavskega pokreta, je izišlo tudi dvoje pevskih društev; bila sta to pevška društva „Naprej“ in „Slavec“. Pevsko društvo „Naprej“ ne eksistira več. Vzrok njegovega propada je bil v veliki meri tudi ta, da je enostransko preveč gojil nemško pesem, za kar v Ljubljani ni bilo tal. Pevsko društvo „Slavec“ obstoja sicer še danes, toda kakor za kazen, da se je izneverilo delavskemu pokretu in zašlo med frakarijo, samo še vegetira in kakor vsa znamenja kažejo bo svoje ne vredno življenje kmalu končal.

Prva stavka, ki je, kakor rečeno, končala z neuspehom, je ljubljanske mizarje poučila, da jim manjka predpogoj za uspešne nastope, to je organizacije, ki bi spajala vse ljubljanske mizarje, v kateri bi vsi skupaj tvorili enoto, ki bi jo obvladoval enoten duh in enotna volja. Organizacija, v kateri bi vladala strumna disciplina in požrtvovalnost, organizacija, v kateri bi se nabirala potrebna sredstva. Uvidevni sodrugi so uvidevali, da trenutno navdušenje samo ne zadoštuje in da brez stalnega in stanovitnega dela ne pojde. Ljubljanske mizarje je osobito peklo, da so tapetniki pri tvrdki Matijan že takrat delali le po 10 ur dnevno in vrhu tega imeli boljše plače kakor pa mizarji. No, stari Matijan je menda sam uvideval, da se godi mizarjem krivica in da je razlika delovnega razmerja med mizarji in tapetniki prevelika, zato je nekaj časa po končani stavki sam reduciral delovni čas dnevno za pol ure ob enem pa odpravil polurni dopoldanski odmor, ki je služil za zajtrk. Delovni čas je po tem znašal torej efektivnih 11 ur dnevno. In ker je bila Matijanova delavnica merodajna, po kateri so se ravnali ostali mizarski mojstri, so bili tega skrajšanja delovnega časa deležni tudi vsi ostali ljubljanski mizarji.

Čeprav je torej sicer bila prva stavka ljubljanskih mizarjev izgubljena in so se vrnili v delavnice brez vsakega takojšnjega uspeha, je vendar pozneje ta stavka imela svoje blagodejne posledice in to v dvojni smeri: Prvič, čeprav pozneje, je razmerje, ki je nastalo po stavki, prineslo skrajšani delovni čas dnevno za pol ure, drugič pa je poraz pri stavki jako ugodno vplival na razpoloženje mizarjev ter pospešil dozoritev ideje za ustanovitvijo lastne strokovne organizacije. Tudi brez poznejših materielnih uspehov ni ostalo po prvi stavki, kajti s prostovoljnim skrajšanjem delovnega časa za pol ure dnevno so mizarski mojstri ob enem prostovoljno povišali ljubljanskim mizarjem tudi plače za 5 do 10 krajcarjev na dan. V prvo stavko leta 1890 so stopili vsi ljubljanski mizarji solidarno. Kakor pa se na škodo stvari prav rado dogaja, da se nekaterim po nepotrebnem tresejo hlače in silijo na delo, tako se je zgodilo tudi takrat. Takrat je bil današnji mizarski mojster Zorman Janez, ki je delal pri Hanselnu tisti, ki je prav po nepotrebnem pred časom silil v delo, s čemer je zapeljal druge in tako stavko pokvaril. Razume

se, da je bila prva stavka ljubljanskih mizarjev za ljubljanske meščane prava senzacija, o kateri se je veliko razpravljalo ne samo na cestah in v gostilnah, temveč tudi v uradih in pri oblastnijah. Magistratni sluga Mohar, ki je po poklicu bil tudi mizar in ki je delal popreje pri Matijanu, je marsikaj slišal in stavkujoče mizarje o tem obveščal. Baš Mohar je bil tisti, ki je po stavki mizarjem povedal, da so se mojstri že pripravljali na pogajanja, ki pa so odpadla, ker Zorman ni hotel še en dan ali dva počakati.

Vodili so prvo stavko krojači Bajde in Tekavc ter čevljar Kordelič. Sredstva za podpiranje stavkujočih mizarjev so zbirali delavci vseh ostalih strok, a tudi iz Celovca, Graca, Dunaja, Zagreba itd. je prihajal denar, ki so ga v glavnem nabrali mizarji teh mest.

Tako kakor se še danes poslužujejo delodajalci vseh strok raznih fint in trikov, da bi zasejali med delavce razdor, tako so to delali takrat tudi ljubljanski mizarjski mojstri. Mizarjem so vedno dopovedovali, da bodo boljše izhajali, če ne bodo poslušali „šuštarjev“ in „žnidarjev“ ali pa so jih posmehljivo zbadali, češ, daleč boste prišli, če vas bodo vodili „šuštarji“ in „žnidarji“. S tem so hoteli zanesti med mizarje nekak kastovski duh, nekak ponos, ki bi seveda bil prazen in puhelj. No, mizarji na te limanice gospodom mojstrom niso šli in so tudi nadalje poslušali nasvete izkušenejših sodrugov, čeprav so bili ti sodrugi čevljarji in krojači ali pa drugih strok. Delavec je bil delavec pri njih ne glede, v kateri stroki je zaposlen. Čeprav je bilo njihovo stališče v tem pogledu edino pravilno, ne smemo zamolčati, da je ljubljanskim mizarjem zelo ugajalo, ko je na poznejše njihove shode pričel zahajati ključavničar Jože Petrič.

Nastala je petletna pavza, tekom katere se je kot prva strokovna organizacija ustanovila v Ljubljani strokovna organizacija kovinarjev. In baš strokovna organizacija kovinarjev in ne strokovna organizacija ljubljanskih mizarjev bi poleg strokovne organizacije tiskarjev bila danes v Ljubljani najstarejša, če ne bi bila po čudnih naključjih tekom te dobe šla večkrat narazen. Tako je nanoslo, da je poleg strokovne organizacije tiskarjev zavzela prvenstveno mesto strokovna organizacija ljubljanskih mizarjev, ki vrši svoje poslanstvo od ustanovitve do danes nepretrgoma.

Čas od 1890. do 1895. leta so člani odbora Splošnega delavskega pravovarstvenega in izobraževalnega društva intenzivno porabili za pripravo terena med mizarji, na katerem naj bi ti zgradili svojo, lastno strokovno organizacijo. Sodrugi Kordelič, Grablovic, Bajde, Tekavc, Kramaršič, takrat še mladi Petrič in drugi niso zamudili nobene prilike, da ne bi mizarjev prepričavali o nujni potrebi ustanovitve strokovne organizacije. A tudi med mizarji so se našli sodrugi, ki so razumevali novi duh časa. Med njimi je bil zlasti vedno kakor živo srebro živahni sedanji naš starešina Matevž Ježek. Mizarji so takrat prav radi zahajali v gostilno Jakoba Bevca, ki je pozneje, ko se mu je omračil um, umrl v umobolnici na Studencu. Njegova gostilna se je nahajala na Dunajski cesti poleg Piccolijeve lekarne v hiši, kjer se nahaja danes Trgovska banka. Bila je torej zelo pri roki. Iz pogovorov med mizarji samimi, ki so se večkrat vršili pri Bevcu in katerih so se udeleževali osobito Ježek, stari Bernik, Letnar in drugi, je nastal pripravljalni odbor, ki je potem imel svoje redne seje v restavraciji pivovarne pri Perlesu v Slonovi, današnji Prešernovi ulici. Med drugimi se je ene take seje udeležil tudi s. Tokan, ki je takrat bil zaposlen pri tvrdki Tönnies. Plod sestankov pripravljalnega odbora je bil ta, da je na podlagi sklepa tega odbora vložil mizar Ivan Letnar dne 23. julija 1895 kot proponent pravila, ki so jih izdelali sodrugi Kordelič, Grablovic, Bajde, Tekavc, Breskvar in drugi odborniki Splošnega delavskega pravovarstvenega in izobraževalnega društva, na c. kr. deželno vlado za Kranjsko v odobritev. Mnogo skrbi, posvetovanj in sestankov je bilo treba, predno se je sporazumno med odborom Splošnega delavskega pravovarstvenega in izobraževalnega društva in pripravljalnim odborom dognalo vse tako daleč, da so bila pravila zrela za predložitev deželni vladi. Deželni predsednik je takrat bil baron Hein.

V tistem času so osobito državna oblastva bila še silno občutljiva in natančna. Vsak spis in vsaka vloga na nje je

morala nositi za vsako posebno določeno donečo titulaturo, gledalo se je na vsako piko in vejico. Od zgoraj in ob straneh je bilo določeno koliko mora ostati praznega prostora in celo na kakovost papirja se je moralo gledati. Spisi in vloge na oblastva za delavce v tistih časih kakor videti torej niso bili ravno lahke. Vrhu tega so se sodrugi zavedali, da vlada na deželni vladi nemški duh. In da bi vloga s pravili vred preje našla milosti v očeh „visokih gospodov“, je kazalo oboje predložiti v nemškem jeziku. Ime društva so označili kot „Strokovno društvo mizarjskih pomočnikov za Kranjsko“ v Ljubljani.

Dne 2. avgusta 1895 je bil mestni magistrat od strani deželne vlade obveščen, da po Ivan Letnarju predložena pravila jemlje na znanje, in ob enem pozvan, da Letnarja o tem obvesti. S tem je bil pravni obstoj strokovne organizacije zagotovljen.

Tozadevni odlok deželne vlade se v originalu glasi: Z. 9661 X/9 23920/1895.

Mit der Eingabe vom 23. Juli 1. J. brachte Johann Letner in Laibach, Wienerstrasse Nr. 18, die beabsichtigte Bildung eines Vereines unter dem Namen „Fachverein der Tischlergehilfen für Krain“ nach den zuliiegenden Satzungen zur Anzeige.

Die Landesregierung findet die Bildung dieses Vereines nicht zu untersagen.

Hievon wolle der genannte Vereinsproponent unter Behändigung eines Pares der Satzungen verständigt werden.

Das zweite Pare der Satzungen hat der Stadtmagistrat als Vereinsbehörde in amtliche Verwahrung zu nehmen.

Laibach, am 2. August 1895.

Der k. k. Landespräsident: Hein.

(Dalje prih.)

Stališče strokovnih organizacij k mednarodnemu delavskemu gibanju.

Dolgoletni načelnik nemške zveze lesnih delavcev sochr. Leipart je nedavno objavil v listu „Die Arbeit“ za vse strokovničarje zanimiv članek, dasi se ozira v prvi vrsti na nemške razmere. Članek pravi: Strokovne organizacije so organizacije mezdnih delavcev, ki imajo namen izboljšati gospodarske in ekonomske razmere delavstva. Te so sad spoznanja nasprotja med kapitalom in delom, ki ga je rodilo privatno kapitalistično gospodarstvo, ki je zaradi profita ponižalo delovno silo do blaga, katerega vrednost se pa ceni še manj kakor vrednost mrtvega stroja. Nebrzdano izkoriščanje delavcev se namreč prav nič ne briga za ohranitev delovne sile in za telesno in kulturno blagostanje delavskega razreda.

Ta razvoj delovnega razmerja je prisilil delavstvo na pot samopomoči potom organiziranega združevanja. Šele, ko je ta organizirana samopomoč, jela vplivati in se zaradi tega javnost baviti z opravičenimi zahtevami delavstva, se je pričelo uvajati delavsko varstvo. Strokovne organizacije se bojujejo za zakonito delavsko varstvo in za zdravo socialnopolitično zakonodajo. Socialnopolitična zakonodaja pa je še po vseh deželah komaj v povojih. Vsled tega so vse strokovne organizacije podpirale delovanje delovnega urada v Genfu, ki ima nalogo, pospeševati socialno politiko in delavsko varstvo po vsem svetu. Toda delavsko varstvo v najdovršenejši obliki ne odpravi potrebe strokovnih organizacij.

Strokovne organizacije so bojevne organizacije delavskega razreda. Za izvrševanje njenih nalog je potrebna sklenjena oblika organizacije in stroga disciplina članov. Organizacija je le sredstvo za doseg namena, zato se mora prilagoditi posebnostim vsake dežele. Kot najboljše so se izkazale centralistične deželne zveze različnih poklicev in industrij, ki se združujejo med seboj še po posebni deželni centrali. Poleg nacionalnega edinstva v posameznih deželah je še potreba, če hočejo strokovne centrale vršiti svoje naloge, še zedinjenje z bratskimi organizacijami drugih dežel. Iz tega razloga so se ustanovile razne poklicne internacionale, ki jih morajo podpirati in pospeševati vse strokovne organizacije.

Kakor pa se morajo nacionalne skupine združevati v poklicne centrale posameznih dežel, če se hočejo resno podpirati med seboj, tako se morajo tudi poklicne internacionale vezati med seboj v eno organizacijo. In ta zveza deželnih central se imenuje mednarodna zveza strokovnih organizacij. Ker je namen vseh strokovnih organizacij in s tem tudi namen vseh deželnih central isti, tvori ta ena-

kost namenov tudi enotnost načel in podlago delovanju mednarodne zveze strokovnih organizacij.

Neglede na to, da je v pravilih mednarodne zveze strokovnih organizacij varovano načelo samostojnosti deželnih central, ima mednarodna zveza strokovnih organizacij nalogo, da vpliva z ozirom na skupne interese na enotnost delovanja in po možnosti na enotne ali skupne akcije v interesu delavstva po vseh deželah. Mednarodna zveza strokovnih organizacij hoče zbuditi in pospeševati skupnost interesov, jo vzdrževati in delati na to, da se sprejemajo primerna enotna načela in vodilne misli v politiki strokovnih organizacij. Priključene strokovne zveze naj torej sprejemajo nje direktive, kolikor je to mogoče z ozirom na razmere v posameznih deželah.

Po vseh deželah tvorijo strokovne organizacije le eno panogo (del) modernega delavskega gibanja. Delavci so namreč kmalu spoznali, da si morajo poleg izboljšanja svojega ekonomskega položaja ter poleg priznanja njihove enakopravnosti v gospodarskih vprašanjih priboriti tudi svojo politično svobodo in svoj vpliv neomejeno uveljavljati tudi v državnem življenju. V ta namen so po vseh deželah nastale socialdemokratske (socialistične) stranke, ki se bojujejo za politične interese delavskega razreda.

Po svojem namenu naj torej strokovne organizacije zastopajo socialne in gospodarske interese delavcev, dočim pripada zastopstvo delavskih političnih pravic socialdemokratski stranki. Toda ta delitev nalog je mogoča le tako dolgo, dokler so strokovne organizacije še slabe in morejo izpolnjevati svoje nologe le v omejeni meri. Čimbolj pa strokovne organizacije rasejo in se njihov vpliv veča, jih silijo socialna vprašanja sama, vedno bolj v zadeve socialne politike, in gospodarski interesi delavcev prisilijo strokovne organizacije, da se brigajo tudi za gospodarsko politiko države.

Strokovne organizacije dejansko torej niso nepolitične in tudi ne morejo biti, ker bi se bilo razviti strokovni organizaciji sploh nemogoče popolnoma odreči politiki in vendar izpolnjevati svoje strokovne naloge. V razvoju delavskega gibanja se je o vprašanju, v kolikor se naj strokovne organizacije politično uveljavljajo, mnogo razpravljalo skoro po vseh deželah. Karl Marx, ustanovitelj znanstvenega socializma, je zastopal stališče, da tvorijo strokovne organizacije središče delavskega gibanja ter vrše poleg svojih strokovnih nalog tudi politične naloge, torej da posebne politične stranke niti treba ni. Zakaj vse politične stranke brez izjeme navdušujejo množice le nekaj časa, strokovne organizacije pa vežejo množice delavstva trajno; in le te so v stanu, reprezentirati resnično delavsko stranko in postaviti obrambo proti sili kapitala.

To naziranje pa ni zmagalo. Vobče velja danes mnenje, da strokovne organizacije sicer ne morejo biti nepolitične, da pa se morajo ogibati strankarske politike. Tembolj pa morajo vršiti delavsko politiko. Strokovne organizacije ne marajo biti politična delavska stranka, toda zahtevajo pa kot gospodarsko interesirano zastopstvo delavcev opravičen vpliv na politiko države, ne da bi se udeleževale s svojim delovanjem v kateri politični stranki in ne da bi postale v svojem delovanju odvisne od katere politične stranke.

Seveda pa morajo enako tudi delavci posvečati kakor njih neposredni razredni nasprotniki, podjetniki, ter pripadniki drugih družabnih razredov, zanimanje vprašanjem splošne politike. To velja zlasti za bolj razvite delavske množice še prav posebno, ki pripadajo strokovni organizaciji kot člani. Te delavske množice so morale vedno opazovati, kako se vse stare politične stranke, pa če se imenujejo konzervativne, liberalne, demokratične ali kakorkoli, v odločilnih vprašanjih glede nasprotnojočih interesov ter pri delitvi oblasti obračajo solidarno proti delavstvu. Nikdar še ni katera, teh strank nastopila popolnoma za delavske interese, marveč je vedno zastopala v odločilnih trenutkih takozvane meščanske interese, ki so nasprotni delavskim interesom. Drugače je pri samostojnih delavskih strankah, ki priznavajo politični demokratizem in socializem, torej pri socialno-demokratskih strankah. Te so vedno in v vseh deželah v prvi vrsti ter odločno zastopale v vseh parlamentih in v svojem časopisu zahteve delavstva.

Razumljivo je torej samoobsebi, da člani strokovnih organizacij pri političnih volitvah glasujejo za socialno-demokratsko stranko in da večinoma pripadajo socialnodemokratskim strankam kot člani. Mnogo voditeljev v strokovnem pokretu so tudi obenem voditelji v politični stranki in kot taki člani parlamenta. To dejstvo pa ne ogroža medsebojne neodvisnosti med strokovno in politično organizacijo, ki imata svoje posebnosti. Številna politična vprašanja, za katera se socialnodemokratska stranka programatično bojuje, se tičejo

strokovnih organizacij le toliko, kolikor so v zvezi z nalogami, ki pospešujejo interese delavstva. Ne, da bi bila za strokovne organizacije vprašanja državne oblike, ustave, šolstva postranskega pomena. V republikanskih deželah ne bodo strokovne organizacije nikdar mirnodušno gledale, če bi se hotelo uvesti monarhistično državno obliko. Toda ne zaradi tega, da bi se ravnali po okostenelih točkah programa, marveč zato, in po dobrem preudarku, ker vedo, da bi se razmere za delavce poslabšale ter vpliv delavskega razreda v državni skupnosti zmanjšal. Politična stranka se pa na podlagi svojega programa obrne na ves narod, kakor tudi na ono prebivalstvo, ki ne spada med prejemalce mezd in plač. S tem se torej tudi razširi njih delovanje čez krog strokovnih organizacij. Ker pa je socialnodemokratska stranka edina politična stranka, ki dejansko podpira zahteve strokovnih organizacij, je torej strokovnim organizacijam najbližja in se te zato v prvi vrsti naslanjajo nanjo.

* * *

Stališče mednarodne zveze strokovnih organizacij v vprašanju politike in političnih strank je enako kakor stališče strokovnih organizacij v posameznih deželah. V deželah utegnejo biti nekatere razlike v odnosih med strokovnimi organizacijami in političnimi strankami, ker vsaka deželna centrala sama odloča o tem z ozirom na posebne razmere in potrebe in na podlagi zgodovinskega razvoja delavskega gibanja v posamezni deželi. Mednarodna zveza strokovnih organizacij noče v tem pogledu vplivati. Zveza sama se smatra neodvisno od vseh političnih strankarskih tendenc, naravno pa je, da bo vedno tista politična vprašanja in tiste namene strank podpirala, ki se ji zde pravi. Tako kakor je po deželah socialnodemokratska stranka strokovnim organizacijam najbližja, tako bo tudi mednarodna zveza strokovnih organizacij ohranila s socialistično delavsko internacionalo prijateljske odnose, dokler bo ta podpirala mednarodne interese strokovnega gibanja.

Proslava tridesetletnice.

Nadvse lepo in dostojno je proslavila ljubljanska podružnica lesnih delavcev svojo tridesetletnico. Danes vso proslavo omenjamo le na splošno in bomo ves potek točneje popisali na koncu historijata, ki ga priobčujemo pod zaglavjem 1895 — 1925.

Proslava se je pričela že dne 26. julija s slavnostnim obnim zborom, ki se je ta dan vršil v dvorani „Mestnega doma“. Potek tega občnega zbora je bil zelo slovesen. Drugi del proslave je tvoril koncert, ki se je vršil v soboto dne 1. avgusta v veliki dvorani hotela „Union“ in pri katerem je sodelovalo devet delavskih pevskih zborov. Koncert je na čast tridesetletnice strokovne organizacije ljubljanskih lesnih delavcev priredila Strokovna komisija. Efekt koncerta je bil sijajen. Tretji in glavni del proslave se je vršil v nedeljo dne 2. avgusta. Dopoldne je bil pozdrav gostov na glavnem kolodvoru, nato odhod pred „Mestni dom“, kjer se je izvršilo slovesno razkritje dragocene zastave ljubljanskih mizarjev. Temu je sledil impozantni slavnostni sprevid. Popoldne je bila na vrtu hotela „Tivoli“ ljudska veselica. Kakor rečeno bomo vso proslavo popisali kot zaključek kronike, ki jo priobčujemo. Vsekakor pa se čutimo dolžni, da se že danes vsem sodružnim društvom ter delavskim korporacijam kakor tudi vsem sodrugom, ki so v kakršnikoli obliki sodelovali in pripomogli k tako lepemu osobito pa moralnemu uspehu, izrečemo našo toplo in najiskrenejšo zahvalo.

Zadružno slavlje.

V nedeljo dne 9. avgusta 1925 se je vršilo v Ljubljani lepo zadružno slavlje. Občekoristna stavbna zadruga „Stan in dom“ je na svojem zemljišču ob Tržaški cesti pričelo s stavbami zadružnih in enodružinskih hiš. Ob fronti Tržaške ceste se dviga že zidovje dveh velikih zadružnih hiš. Zadaj proti železnici pa bode stalo 35 ličnih enodružinskih hišic.

Tako bo na tem prostoru nastala lepa vrtna kolonija. Obe pročelni, veliki zadružni hiši boste spojeni z velikim obokom, izpod katerega bo vodila proti železnici široka cesta, ob kateri bodo na obeh straneh stale enodružinske hišice zadružnikov. Vsaka hišica bo imela tudi svoj vrt. Ves načrt je zasnovan naravnost idealno.

Slavnosti zazidovanja skrinjice s spominskimi listinami in ogeljnih kamnov se je udeležilo zelo veliko zadružnikov, bili pa so tudi navzoči zastopniki raznih oblasti, tako na primer dr. Goršič, ki je za-

stopal velikega župana dr. Baltiča, g. J. Turk kot zastopnik mestne hranilnice in drugi.

Slavnost je otvoril zadržni predsednik Anton Kristan, ki je vse navzoče pozdravil ter prečital spominske listine, na kar se je vsem činiteljem, ki so pomagali k uresničenju gradbene akcije, ki jo je zadruga „Stan in dom“ pričela. Govorili so tudi zastopniki oblasti ter zagotavljali, da pojdejo zadrugi pri izvrševanju zamišljene naloge v vsakem pogledu na roke. Nadalje je govoril še za delavsko zbornico s. Uratnik in za Strokovno komisijo s. Golmajer.

Takih vrtnih kolonij hoče zadruga „Stan in dom“ ustanoviti več. Po dolgem pisarjenju, razpravljanju in filozofiranju meščanskih krogov in brezplodnem svetovanju, se je delavska zadruga „Stan in dom“ lotila praktičnega, pozitivnega dela ter bo javnosti pokazala, kako se rešuje stanovanjsko vprašanje in preskrbi širokim delavskim krogom — zadržnim članom zdrava, zračna in udobna stanovanja.

Franc Slomšek.

Dne 12. julija t. l. si je kruta usoda poiskala svojo žrtev med lesnimi delavci na Zbelovem. Izbrala si je mlado življenje poštenega in zvestega nam sodruga ter zaupnika in predsednikovega namestnika, ki je bodril lesne delavce zbelovske ter jih vedno navajal k strokovni organizaciji. Sodruga Slomšek, ki mu je nesreča pretrgala niti življenja, je bil šele 27 let star. Pred tremi leti se je poročil in se nadejal, da bo živel zadovoljno in srečno zakonsko življenje, toda nemila usoda je hotela drugače. Meseca aprila t. l. mu je neizprosna smrt ugrabila mlado, komaj 22 let staro ženo, ki mu je zapustila dvoje otročičev, izmed katerih je bil prvi star 2 leti, drugi pa 4 mesece. Rana, ki mu jo je zadala ženina smrt, še ni bila zaceljena, ko je tudi njega samega zadela ista usoda tako, da sta otročiča sedaj popolnoma osirotela.

Dne 12. julija je Slomška obiskal njegov brat iz Maribora, s katerim je izmenjal svoje misli in se z njim ob enem tudi nekoliko pozabaval pri kozarcu vina. Ko je brat odšel k večernemu vlaku, se je v očividnem namenu povedati mu še nekaj podal za njim v Poljčane. Ta pot pa je postala za Slomška usodepolna. Da se izogne blatu na cesti, ki ga je povzročilo deževje, in da si skrajša pot, je šel po železnici, kjer, zamišljen, ni opazil vlaka in nastala je katastrofa. Nesrečni Slomšek je obležal z razbito glavo mrtev ob železniškem tiru. Dne 15. julija se je iz mrtvašnice vršil pogreb nesrečnega sodruga ob številni udeležbi sorodnikov in znancev ter zastopnikov delavcev zbelovske tovarne ter je bil Slomšek v Poljčanah položen v prerani grob. Tako se je končala tragedija delavske družine.

Blagi sodrug, naj ti bo lahka zemlja poljčanska, počivaj v miru, ohranili ti bomo časten spomin.

Bolniško in nezgodno zavarovanje delavcev.

Veliko je še delavcev, ki ne znajo ceniti pomena eno izmed najvažnejših delavskih institucij, to je bolniško in nezgodno zavarovanje, in ki vseprek samo kritizirajo in zabavljajo, ne da bi se o stvari informirali. Priznamo sicer, da je veliko pritožb opravičenih deloma po krivdi okrožnega urada samega in deloma pa po krivdi delodajalcev. Da se temu odpomore, priporočamo vsem našim sodrugom, ki si niso na jasnem glede višine prispevkov za okrožni urad kakor tudi glede hranarin, zdravnikov in zdravil, da vse te pritožbe sporočijo tajništvu osrednjega društva lesnih delavcev, ki bo storilo vse, da se vsaka tozadevna krivica čimpreje popravi. Pojasnila pa tudi lahko vsakdo zahteva pri poslovalnicah okrožnega urada ali direktno pri osrednjem uradu v Ljubljani.

Iz drugih organizacij.

„Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije“, ki ima svoj sedež v Zagrebu, si vsekakor prizadeva, da bi glede prispevkov in podpor čimpreje dohitela strokovno organizacijo tiskarjev. Na svojem letošnjem kongresu je prispevke in tudi podpore uredila na novo. Razdelila je odnosno uvedla je pet prispevnih razredov, po katerih znašajo

tedenski prispevki in sicer: v prvem razredu Din 5, drugem Din 10, tretjem Din 15, četrtem Din 20 in petem razredu Din 25 na teden. Temu primerne so seveda tudi podpore. Kako je mogoče na podlagi takih prispevkov urediti tudi podpore dokazuje baš najboljša „Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije“, ki svojim članom, ki so plačevali skozi leto dni prispevke petega razreda, daje v slučaju brezposelnosti po Din 50 dnevno skozi 84 dni v letu.

Volitve v obrtno sodišče.

Volilni imeniki za volitve prisednikov in namestnikov za obrtno in prizivno sodišče v Ljubljani bodo razgrnjeni vsakemu v pogled v posvetovalnici mestnega magistrata ljubljanskega, soba št. 22, v času od 17. avgusta do vštete dne 24. avgusta 1925, vsakokrat od 9. ure zjutraj do 1. ure popoldne. V tem roku morajo vložiti volilni opravičenci pri mestnem magistratu ljubljanskem s potrebnimi listinami in izkazili podprte reklamacije proti volilnim imenikom svojega volilnega razreda.

Tako se glasi uradni razglas.

Ker je reklamacijski rok zelo kratek, je nujno potrebno, da se zaupniki vseh delavnic prepričajo, če so vsi delavci njihove delavnice vpisani v volilnem imeniku, in kakor hitro opazijo, da kdo manjka, dotičnika pozovejo, da gre med določenimi urami na magistrat in zahteva, da se ga vpiše. V to svrhu naj vzame kak dokument sabo.

Beleške.

Kakor gospodarski listi naglašajo, bo s 1. septembrom 1925. v Drvarju v Bosni otvorjena srednja tehnična šola za lesno industrijo. Kot učitelji bodo poučevali inženirji. Poleg strokovnih predmetov se bo v šoli poučeval tudi francoski, italijanski in nemški jezik.

Če bi se morda kdo izmed sodrugov lesnih delavcev zanimal za to šolo, mu bomo radevolje preskrbeli natančnejših podatkov.

„Vsled gladu onemogel. Dne 6. t. m. popoldne se je zgrudil v Kolodvorski ulici 19 letni Jože Grozdek, doma od Svetega Jakoba ob Savi. Na stražnici je izpovedal, da je šel dan popreje zjutraj od doma v Ljubljano dela iskat in ni od takrat ničesar užil, tudi dela ni mogel najti.“

Ta notica, ki jo posnemamo po nekem ljubljanskem meščanskem dnevniku, pove o sedanjih mizernih razmerah več kakor cela knjiga. A vendar to meščansko časopisje, ki mora konstatirati slučaje, ki karakterizirajo grozno bedo, v kateri živi delovno ljudstvo, z največjo naslado lopne po delavcih, če se le količkaj ganejo.

Stavke rudarjev na Angleškem ne bo. Nevarnost velike rudarske stavke na Angleškem je angleška vlada odstranila na ta način, da je v krizi nahajajoči se premogovni industriji dala kot pomoč 10 milijonov funt šterlingov. Na podlagi tega so lastniki premogovnikov od svoje namere reducirati plače rudarjem odnehali in je bil s tem konflikt poravnán.

Zahvala.

Podpisana se zahvaljujeva g. ravnateljju tovarne „Drava“ v Zbelovem za dobroto, ki nama jo je izkazal s tem, da je prevzel vse pogrebne stroške našega zeta Franc Slomška. Zahvaljujeva se tudi g. delovodji I. Vaupotu in vsem delavcem tovarne za nabrani znesek Din 225-50, katerega so naklonili otrokom po umrlih Marije in Franca Slomška ter nam na plemeniti način v trenutku najinega najhujšega gorja priskočili na pomoč. Enako se zahvaljujeva tudi Osrednjemu društvu lesnih delavcev za znesek Din 100, ki sva ga prejela kot izredno podporo.

Spodnje Loče, 10. avgusta 1925.

Simon in Katarina Petek
stari oče in stara mati.

Podpisani se Osrednjemu društvu lesnih delavcev za uspešno posredovanje v zadevi nezgodne rente kakor tudi za nakazano mi izredno podporo najtopleje zahvaljujem.

Alojzij Vesel, Milanov vrh.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.